

OBDOBIE REKATOLIZÁCIE V UHORSKU V PRAMEŇOCH / AZ ELLENREFORMÁCIÓ KORSZAKA MAGYARORSZÁGON A FORRÁSOKBAN

Prešov, 4. – 5. december 2025

Andrea FERENCOVÁ

V dňoch 4. – 5. decembra 2025 sa na Prešovskej univerzite (PU) uskutočnila medzinárodná vedecká konferencia *Obdobie rekatolizácie v Uhorsku v prameňoch / Az ellenreformáció korszaka Magyarországon a forrásokban*. Podujatie sa zameralo na politické, náboženské a spoločenské aspekty rekatolizácie v Uhorsku v 16. – 18. storočí, pričom kládlo dôraz na využitie primárnych prameňov – kroník, zápisníc, správ, listín a literárnych diel – ako zdrojov historického výskumu.

Po úvodnom slove rektora PU profesora Petra Kónyu konferenciu otvoril príspevkom *A királyi hatalom a városokban, mint a katolikus elit kialakításának eszköze. A városi tisztújításokra kirendelt királyi biztosok jelentése és az ellenreformáció* (Kráľovská moc v mestách ako nástroj formovania katolíckej elity. Správa kráľovských komisárov vymenovaných pre obnovu miest a protireformáciu) István H. Németh, ktorý analyzoval úlohu kráľovskej moci pri formovaní katolíckej elity v mestách a význam kráľovských komisárov pri mestských voľbách v kontexte protireformácie. Nasledovali prednášky Petra Vorla *Uherské šľechtičny ve fraucimoru císařovny Anny Habsburské 1612 – 1619* (sňatková politika cisárského dvora jako nástroj rekatolizace nejvyšší aristokra-

Vystúpenie profesora Petra Kónyu počas konferencie *Obdobie rekatolizácie v Uhorsku v prameňoch*

Autor: Andrea Ferencová

tické vrstvy) a Tamása Oláha „*Boldog a' ki másnak kárán tanul...*“ Strassoldo generális 1676-os pátense a kurucok és a protestáns prédikátorok ellen („Šťastný je, kto sa učí na cudzích chybách...“ Patent generála Strassolda z roku 1676 proti kurucom a protestantským kazateľom). Annamária Kónyová vystúpila s príspevkom *Dvorská škola – dielo o mravnej výchove od Martina Csombora Szepsiho* a Barnabás Guitman sa zamerail na konfesijnálnu polarizáciu a intoleranciu v Hornom Uhorsku *Az ellenreformáció fogságában. Felekezeti és intolerancia felső-magyarországi példák* (V zajatí protireformácie. Konfesijnalita a intolerancia na príkladoch z Horného Uhorska).

Druhá dopoludňajšia časť sa sústredila na miestne pramene a kroniky. Peter Olexák priblížil farskú kroniku Veličnej v príspevku *Farská kronika Veličnej ako svedectvo o rekatolizácii dolnooravskej obce*, Dénes Dienes vystúpil s príspevkom *Árva egyházak az Ung-felsőzemlemleni egyházmegyékben, a 18. században* (Sirotské cirkvi v cirkevných okresoch Užskej a Hornozemlemlínskej stolice v 18. storočí), Peter Zubko predstavil štúdiu *Pramene o znalostiach vernakulárnych jazykoch klerikov Bratislavského generálneho seminára (1784 – 1788)*, Peter Kónya vystúpil s príspevkom *Správa župana Štefana Koháryho o rekatolizácii v Šarišskej stolici z r. 1722* a Tomáš Tandlich analyzoval v príspevku *Pramene k dejinám obchodných cechov v slobodných kráľovských mestách v 16. a 17. storočí* ako sa rekatolizácia prejavila v dejinách obchodných cechov.

Popoludní pokračovala konferencia témami kanonických vizitácií a Tolerančného patentu. Monika Bizoňová predstavila vizitáciu Jána Sigraya v príspevku *Kanonická vizitácia Jána Sigraya z roku 1712*, Sixtus Bolom-Kotari vystúpil s príspevkom *Tolerance jako poslední fáze rekatolizace? (uherský a český pohled)*, Jaroslav Coranič sa venoval histórii Mukačevskej eparchie v príspevku *Exkurz do historie Mukačevskej eparchie na pozadí episkopátu Petra Parthenia Petroviča (1651 – 1665)* a Marcela Domenová skúmala v štúdiu *Vierovyznanie prešovských mešťanov pred a po prijatí Tolerančného patentu* náboženskú situáciu prešovských mešťanov.

Konkrétne prípady rekatolizácie predstavili v ďalšej časti viacerí prednášajúci: Peter Benka v príspevku *Rekatolizácia v mešťianskom prostredí: Bardejov na prelome 17. a 18. storočia*, Attila Ulrich v téme „*Akié a föld, azé a vallás...*“ *A Szepesi Kamara birtokügyletei a Wesselényi-féle összeesküvés lelepleződése után* („Kto vlastní pôdu, vlastní aj náboženstvo...“ Majetkové transakcie Spišskej komory po odhalení Wesselényiho sprisahania), Ildikó Zsoldos v príspevku *Báró Vécsey József Aurél katolizációs tevékenysége* (Katolizačná činnosť baróna Józsefa Aurela Vécseyho) a Vavrínek Žeňuch v štúdiu *Rekatolizačné excesy na území Užskej stolice v 18. storočí*.

Druhý deň konferencie otvoril Miroslav Kamenický s príspevkom *Kronika kláštoru uršulínok v Prešporku ako prameň k dejinám rekatolizácie v 17. a 18. storočí*, Nóra G. Etényi vystúpila so štúdiu *Thököly Imre a korabeli katolikus propagandában* (Imrich Thököly v súčasnej katolíckej propagande), Gudor Botond predstavil štúdiu *Bod Péter írásai (kiadványok, kéziratok), mint az ellenreformáció történetének hiteles forrásai* (Písomnosti Pétra Boda ako autentický zdroj dejín protireformácie), Judit Balogh vystúpila s príspevkom *Az Apafi kori székelőföldi elit végrendeletei* (Závety sekelskej elity z obdobia Apafiovcov) a Ilona Kristóf sa v príspevku *Az egri székesegyház újjáépítése a Mohács előtti években* zameraila na rekonštrukciu Egerskej katedrály v rokoch pred Moháčom.

Po prestávke sa konferencia sústredila na cirkevné a šľachtické pramene. Lucia Šteflová predstavila príspevok *Vybrané cirkevné zápisnice evanjelického superintendenta*

*Samuela Antoniho z prvej polovice 18. storočia, zatiaľ čo Renáta Geriová analyzovala náboženský rozkol v šľachtickom prostredí na príklade rodu Andrassyovcov. Daniel Slivka priblížil život a dielo uhorského rabína, mysliteľa a akademika Solomona Marcusa Schillera-Szinessyho. Andrea Ferencová vystúpila s príspevkom *Medzi mocou, vierou a identitou: príbeh Žofie Bátoriovej v období rekatolizácie*.*

Konferencia poskytla všestranný pohľad na obdobie protireformácie, zdôraznila význam lokálnych a regionálnych prameňov pre štúdium rekatolizácie a umožnila odbornú výmenu medzi historikmi. Príspevky ukázali, že politické, náboženské a spoločenské procesy spojené s rekatolizáciou mali trvalý dopad na štruktúru uhorských miest, aristokracie a cirkevných komunít a ich skúmanie prináša nové perspektívy pre interpretáciu dejín strednej Európy.